

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
вибіркового освітнього компонента
Психологія обдарованості
підготовки __магістр__

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «Психологія обдарованості » підготовки магістр

Розробник: Остапйовський О. І., кандидат психологічних наук, доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Гарант освітньо-професійної програми :

Коць М.О.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 6 від 28 січня серпня 2026р.

Завідувач кафедри : проф. Гошовський Я.О.

© Остапйовський О. І., 2026

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини Спеціальність: С4 Психологія ОПП «Психологія» Освітній рівень: Магістр	Нормативний
Кількість годин/кредитів:		Рік навчання – 1
		Семестр – 2
		Лекції – 10 год
ІНДЗ: є	Практичні (семінарські) – 14 год	
	Самостійна робота – 96 год	
	Консультації – год	
		Форма контролю: залік
Мова навчання: українська		

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові – **Остапйовський Олександр Ігорович**

Науковий ступінь – **кандидат психологічних наук**

Вчене звання –

Посада – **старший викладач кафедри педагогічної та вікової психології**

Контактна інформація: тел. 0991984019,

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу

Силабус вибіркового освітнього компонента «Психологія обдарованості» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти магістр рівня.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Головною метою курсу є ознайомлення студентів із сучасними концепціями, провідними теоріями та емпіричними дослідженнями у галузі психології обдарованості, а також формування базових компетентностей для виявлення, навчання, розвитку та психологічного супроводу обдарованих індивідів.

Іншими словами, курс покликаний не лише дати теоретичні знання, але й розвинути практичні навички роботи з цією категорією осіб, враховуючи їхні особливі освітні та соціально-емоційні потреби .

Основні завдання курсу

Для досягнення поставленої мети в межах курсу вирішується низка теоретичних та прикладних завдань:

Теоретико-методологічні завдання:

- Розуміння природи обдарованості:** засвоєння базових понять (обдарованість, талант, креативність, інтелект) та знайомство з еволюцією поглядів на феномен обдарованості від традиційних до сучасних багатовимірних моделей .

- Аналіз детермінант розвитку:** вивчення біологічних та середовищних чинників (зокрема, ролі сім'ї та школи), що впливають на формування та реалізацію обдарованості .

- Ознайомлення з типологією:** вивчення різних видів обдарованості (інтелектуальна, академічна, творча, соціальна тощо) та особливостей різних груп, включаючи дітей з подвійною винятковістю (наприклад, обдаровані діти з дислексією) .

Прикладні та діагностичні завдання:

- Оволодіння методами діагностики:** вивчення та практичне застосування методів і інструментів для виявлення обдарованості (спостереження, тестування, аналіз продуктів діяльності), а також розуміння різниці між здібним та обдарованим учнем .

- Розуміння соціально-емоційних аспектів:** аналіз психологічних особливостей, соціально-емоційних потреб та типових проблем обдарованих (перфекціонізм, труднощі у спілкуванні, мотивація, навчальна неуспішність) .

Практичні завдання з розвитку та супроводу:

- Проектування освітнього середовища:** набуття здатності створювати навчальні матеріали та застосовувати спеціальні стратегії навчання (збагачення, прискорення) для розвитку потенціалу обдарованих учнів .

- Формування навичок психологічного супроводу:** опанування базових принципів консультування обдарованих дітей, підлітків та їхніх батьків, а також розвиток навичок ефективної комунікації з ними .

- Ознайомлення з нормативною базою:** вивчення правових та організаційних засад роботи з обдарованими учнями в системі освіти

3. Soft skills

1. Емоційний інтелект (EQ) Робота з обдарованими вимагає глибокого розуміння їхньої емоційної сфери (перфекціонізм, тривожність, "екзистенційна депресія"). Студент вчиться розпізнавати ці емоції та керувати ними.

2. Комунікативні навички Психолог має донести результати діагностики до батьків та вчителів, які часто мають завищені очікування. Потрібно вміти пояснити, чому "відмінник" може бути не обдарованим, а "двієчник" — генієм.

3. Критичне мислення Вивчення різних моделей обдарованості та методів діагностики вчить не брати жодну теорію на віру, а аналізувати її межі застосування. Студент вчиться відрізняти справжній потенціал від "дресирування".

4. Наставництво та менторинг Одне з ключових завдань — опанування стратегій розвитку обдарованості. Це прямий шлях до розвитку навички наставництва, коли психолог не просто "лікує", а супроводжує розвиток.

5. Когнітивна гнучкість та адаптивність Обдаровані діти часто мислять нелінійно, ставлять незручні питання. Психолог має бути готовим швидко перебудовувати план взаємодії, імпровізувати та мислити на рівні з дитиною.

Очікувані результати навчання:

Після опанування курсу студент демонструватиме глибоке розуміння природи обдарованості:

Сутність поняття: Знатиме сучасні наукові підходи до визначення феномену «обдарованість», його структуру та види (інтелектуальна, академічна, творча, соціальна, художня тощо).

Детермінанти розвитку: Розумітиме роль спадковості та середовища (сім'я, школа, соціум) у формуванні та реалізації обдарованості.

Психологічні особливості: Знатиме вікові, когнітивні, соціально-емоційні та особистісні риси обдарованих дітей і дорослих, включаючи їхні типові проблеми (перфекціонізм, підвищена чутливість, труднощі спілкування, «подвійна винятковість»).

Теоретичні моделі: Орієнтуватиметься в класичних та сучасних моделях обдарованості (наприклад, модель Дж. Рензуллі, концепція творчої обдарованості тощо).

Діагностика та виявлення:

Аналізувати прояви: Вміти спостерігати та аналізувати поведінку і діяльність дитини для виявлення ознак обдарованості у різних сферах.

Застосовувати методики: Володіти базовими психологічними методиками для діагностики інтелекту, креативності та спеціальних здібностей.

Відрізняти потенціал від результату: Вміти відрізнити справжню обдарованість від «натренованості» або високої успішності.

Супровід та розвиток:

Створювати умови: Розробляти рекомендації для педагогів та батьків щодо створення розвивального середовища (збагачення, прискорення, поглиблення), яке сприяє розкриттю потенціалу дитини.

Надавати психологічну підтримку: Надавати базову психологічну допомогу обдарованій дитині/підлітку для подолання особистісних труднощів (тривожність, низька самооцінка, ізоляція в колективі).

Взаємодіяти з оточенням: Консультувати батьків та вчителів з питань виховання, навчання та мотивації обдарованих дітей, враховуючи їхні вікові та індивідуальні особливості.

IV. Структура освітнього компонента

Назва змістовних модулів і тем	Усього	Лек.	Практичні	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали
Тема 1. Психологія обдарованості як наука: основні поняття та історія становлення	16	2	2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Тема 2. Теоретичні моделі та концепції обдарованості	16	2	2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Тема 3. Структура, види та типологія обдарованості	16	2	2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Тема 4. Детермінанти розвитку обдарованості: спадковість і середовище	16	2	2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Тема 5. Психологічні особливості обдарованої особистості	16	2	2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Тема 6. Психодіагностика обдарованості	14		2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Тема 7. Психологічний супровід, навчання та виховання обдарованих дітей	24		2	12		ДС, ДБ, ТР, РЗ/К, РМГ, Р 10
Видит підсумкових робіт						Бал

ІНДЗ						30
Всього годин/Балів	120	10	14	96		100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача

освіти, РМГ – робота в малих групах, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

V. Політика оцінювання

1. Політика викладача щодо здобувачів освіти

Відвідування лекційних і практичних занять є **обов’язковим**. Активна участь у практичних заняттях, дискусіях, рольових вправах та презентаціях впливає на підсумкову оцінку. Допускається відсутність не більше **20 % занять** за поважних причин із подальшим відпрацюванням матеріалу. Самостійна робота виконується відповідно до встановленого графіка. Несвоєчасне подання завдань без обґрунтованої причини знижує бал.

2. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувачі освіти зобов’язані дотримуватися принципів **академічної доброчесності**, визначених Законом України «Про освіту» та Кодексом академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки.

Порушеннями вважаються:

- плагіат, самоплагіат, фабрикація або фальсифікація даних;
- списування під час модульного чи підсумкового контролю;
- несанкціоноване використання штучного інтелекту без посилання;
- передача власних робіт іншим здобувачам.

Зафіксовані порушення ведуть до **анулювання результатів роботи** та повторного виконання завдання без права підвищення оцінки.

3. Політика щодо дедлайнів та перескладання

Усі письмові та практичні завдання мають бути здані до **визначеного дедлайну**.

Затримка без поважної причини призводить до зниження оцінки на **10 % за кожен день прострочення** (але не більше ніж на 50 %). Перескладання модульного контролю можливе **один раз** протягом семестру за погодженням з викладачем.

Повторне складання підсумкового контролю (заліку / іспиту) здійснюється згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у ВНУ.

4. Визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті

Результати, здобуті в межах **неформальної чи інформальної освіти**, можуть бути **зараховані** за рішенням кафедри за умови підтвердження їх

відповідності результатам навчання даного освітнього компоненту (сертифікат, програма курсу, результати тестування тощо).

Рішення ухвалюється на основі поданої здобувачем заяви та підтвердних документів.

5. Можливість отримання додаткових (бонусних) балів

Здобувачі можуть отримати до **10 додаткових балів** за:

- участь у наукових конференціях, круглих столах або вебінарах із психології емоцій;
- підготовку аналітичного есе чи міні-дослідження з теми курсу;
- волонтерську діяльність у сфері психологічної підтримки (підтверджену документально);
- участь у міждисциплінарних освітніх ініціативах (наукові гуртки, психологічні тренінги тощо).

VI. Підсумковий контроль

Із вибірових освітніх компонентів форма контролю – залік. Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
0–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Корольов Д. К. Психологія обдарованості. Навчальний посібник. Київ: Видавництво «Міленіум», 2024. — 176 с.

2. Ціннісна підтримка розвитку обдарованої особистості в освітньому просторі. Психологічна технологія: практичний посібник / О. Л. Музика та ін. ; за ред. О. Л. Музики. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 237 с.

3.

4. Психологія обдарованості: теорія та практика : колективна монографія / за ред. І. С. Волощука. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 320 с.

5. Музика О. Л., Никончук Н. О. Суб'єктно-ціннісний підхід до розвитку обдарованості : монографія. Київ : Видавничий дім "Слово", 2022. 288 с.

6. Ruf D. L. How Parental Viewpoint and Personality Affect Gifted Child Outcomes. *Gifted Education International*. 2021. Vol. 37, No. 1. P. 80–106. DOI: <https://doi.org/10.1177/0261429420946072>.
7. Антонова О. Є. Психолого-педагогічний супровід обдарованих дітей в умовах нової української школи : навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 244 с.
8. Ткаченко Л. І. Емоційний інтелект як чинник розвитку соціальної обдарованості. *Актуальні проблеми психології : збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2021. Т. 14, вип. 1. С. 112–124.
9. Jung J. Y., Lee J. Teacher Attitudes Toward Gifted Students and Gifted Education: The Typologies of Attitudes and Their Predictors. *Exceptional Children*. 2024. Vol. 91, No. 1. P. 74–92. DOI: <https://doi.org/10.1177/00144029241271135>.
10. Kuznetsova E., Liashenko A., Zhzhikashvili N., Arsalidou M. Giftedness identification and cognitive, physiological and psychological characteristics of gifted children: a systematic review. *Frontiers in Psychology*. 2024. Vol. 15. Article 1411981. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1411981>.
11. Elias M. J., Marsili F., Fullmer L., Morganti A., Bruno E. The social-emotional competencies of gifted children must be intentionally developed, ideally in inclusive education contexts. *Gifted Education International*. 2025. Vol. 41, No. 1. P. 57–75. DOI: <https://doi.org/10.1177/02614294241300393>.
12. Jung J. Y. Physical giftedness/talent: A systematic review of the literature on identification and development. *Frontiers in Psychology*. 2022. Vol. 13. Article 961624. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.961624>.
13. Lutz L. A., Chalk H. R., Sulak T. N., Robins J. H. No Teacher Left Behind: A Systematic Review of Gifted Literature in Teacher Educator Journals Published Since No Child Left Behind. *Roeper Review*. 2025. Vol. 47, No. 4. P. 257–270. DOI: <https://doi.org/10.1080/02783193.2025.2546091>.
14. Інститут обдарованої дитини НАПН України : веб-сайт. Київ, 2026. URL: <http://iod.gov.ua/> (дата звернення: 16.02.2026).
15. *Frontiers in Psychology | Giftedness* : online portal. Lausanne : Frontiers Media SA, 2026. URL: <https://www.frontiersin.org/subjects/gifted> (accessed: 16.02.2026).
16. National Association for Gifted Children (NAGC) : website. Washington, DC, 2026. URL: <https://www.nagc.org/> (accessed: 16.02.2026).
17. ERIC - Education Resources Information Center : database. Washington, DC : Institute of Education Sciences, 2026. URL: <https://eric.ed.gov/> (accessed: 16.02.2026).